

آزمون‌های عملکردی

هدی هدایتی

اشاره

در شماره‌ی قبل، آزمون عملکردی را تعریف کردیم و انواع آن را نام بردیم. آزمون‌های عملکردی از ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در ارزشیابی کیفی توصیفی هستند که معلم در فرایند یاددهی - یادگیری از آن استفاده می‌کند. در این نوع آزمون‌ها، دانش‌آموزان باید بتوانند کاری انجام دهند یا دانشی را که کسب کرده‌اند در شرایط واقعی یا نسبتاً واقعی به کار گیرند. به عبارت دیگر، تنها دانستن یک موضوع کافی نیست، توانستن و به کار بستن آن نیز لازم است. این آزمون‌ها در چهار دسته طبقه‌بندی می‌شوند: آزمون کتبی عملکردی، آزمون شناسایی، آزمون انجام عملکردی در موقعیت‌های شبیه‌سازی شده و نمونه‌ی کار. در قسمت قبلی، تعاریف و مثال‌هایی از آزمون کتبی عملکردی بیان شد. در این قسمت، آزمون شناسایی را بررسی می‌کنیم و مثال‌هایی از آن می‌آوریم.

آزمون شناسایی

در این روش، فراگیرنده از طریق شناسایی عیب و اشکال وسیله، توانایی و مهارت عملی خود را آشکار می‌سازد.

این شناسایی ممکن است از طریق گوش دادن به صدای وسیله و تشخیص عیب آن، مشاهده و رؤیت یک نقشه، طرح یا وسیله و تعیین نقص و کاستی آن باشد. طبقه‌بندی اشیاء، جانوران و گونه‌های گیاهی در درس‌هایی مانند شیمی، فیزیک و زیست‌شناسی، یا تشخیص تلفظ درست یا نگارش صحیح کلمات زبان خارجه، شناسایی و تعیین روش حل یک مسئله‌ی ریاضی یا راه اثبات قضیه‌ی هندسی و... در صورتی که گویا و شاهد زندگی واقعی و بر گرفته از موقعیت‌های طبیعی باشد، همگی بیانگر آزمون عملی شناسایی یا تشخیص است. در واقع، زمانی که از دانش‌آموز می‌خواهیم اشکال مداری را که لامپ آن روشن نمی‌شود پیدا کند، وسایل و مراحل انجام یک آزمایش علوم تجربی را مشخص کند یا تلفظ درست یک کلمه در هدیه‌های آسمانی یا روش درست حل مسئله‌ای ریاضی را تشخیص دهد، او را در معرض آزمون عملکردی از نوع آزمون شناسایی قرار داده‌ایم.

در ادامه، مثال‌هایی از این آزمون در درس‌های دانش‌آموزان دوره‌های اول و دوم ابتدایی بیان می‌شود.

نمونه‌های آزمون شناسایی

پایه‌ی اول

الف. درس بخوانیم:

- برگه‌هایی از حروف الفبا به هر گروه از دانش‌آموزان می‌دهیم. از آنان می‌خواهیم ابتدا نام گروه و اعضای گروه را بنویسند و سپس:
 ۱. حروف دو شکلی را قرمز رنگ کنند؛
 ۲. حروف یک‌شکلی را سبز کنند؛
 ۳. حروف چهار شکلی را آبی کنند.

ب. درس بنویسیم:

- از درس خدای مهربان ابتدا کلماتی را که شکل «ی» در آن‌ها صدای «ای» می‌دهد پیدا کنید. سپس کلماتی را که شکل «ی» صدای «ی» بدهد و در آخر هم کلماتی را که شکل «ی» صدای «آ» بدهد.

پایه‌ی دوم

الف. درس علوم

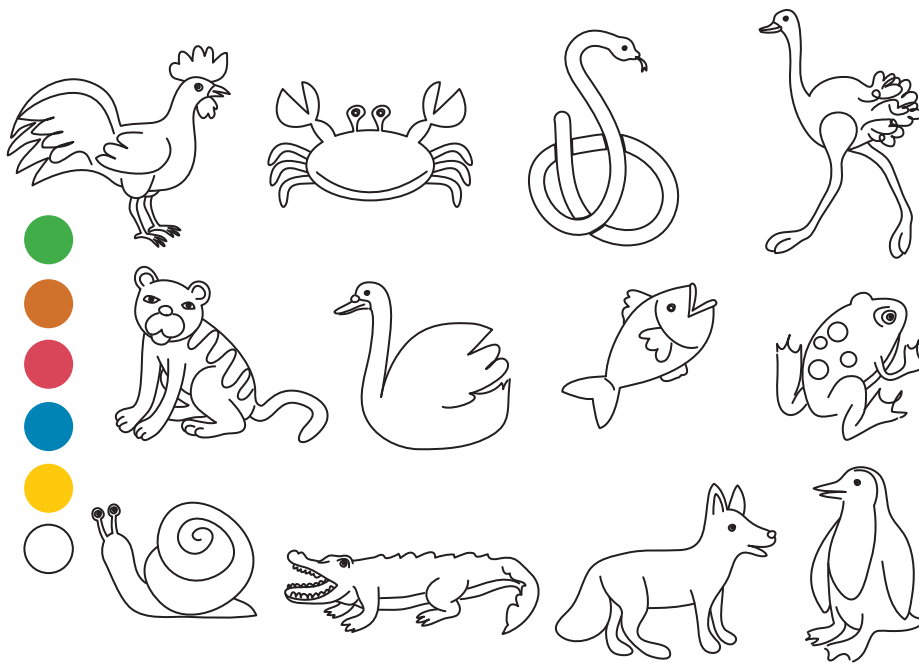
- جدول زیر را با توجه به تعداد دانه‌ها کامل کن.

ذرت
میوه‌های چنددانه‌ای

هلو
میوه‌های یک‌دانه‌ای

ب. درس ریاضی

- چند نفر از بچه‌های کلاس، عینک (یا کفش کتانی) دارند؟
- این عدد زوج است یا فرد؟

پایه سوم

الف. تلفیق درس علوم و هنر روبه‌رو عزیزم، خوب به تصاویر روبرو نگاه کن و موارد خواسته شده را به ترتیب انجام بده. تصویرهای دوزیستان را سبز، خزندگان را زرد و ماهی‌ها را قرمز، پرنده‌ها را زرد و پستانداران را آبی رنگ کن و دور تصویر بی‌مهرگان را دایره بکش.

ب. درس ریاضی

- حاصل هر ضرب را در جای مناسب خود قرار بده.

۴۰

۱۸

۵۶

۱۱

۰

۱۶

۳۶

۸۱

۲۰

۱۵

۱۲

۲۵

$3 \times 5 =$

$6 \times 6 =$

$4 \times 5 =$

$3 \times 4 =$

$11 \times 1 =$

$5 \times 5 =$

$8 \times 5 =$

$12 \times 0 =$

$7 \times 8 =$

$3 \times 6 =$

$9 \times 9 =$

$4 \times 4 =$

پایه چهارم

الف. درس جغرافی

- با دقت به نقشه‌ی ایران نگاه کنید و به سؤالات زیر جواب دهید.
- الف. اولین کارخانه‌ی ذوب آهن ایران در کدام استان ساخته شده است. با رنگ آبی مشخص کنید.
- ب. یکی از مهم‌ترین استان‌های ایران را که در زمینه‌ی تولید ماشین فعالیت دارد، با رنگ زرد مشخص کنید.
- ج. بزرگ‌ترین صنعت پتروشیمی ایران در کدام استان قرار دارد. آن را با رنگ سبز مشخص کنید.
- د. استانی را که بیشترین محصول پسته‌ی ایران را تولید می‌کند، با رنگ نارنجی مشخص کنید.
- ه. مهم‌ترین ناحیه‌ی تولید چای در کشور را با رنگ قهوه‌ای مشخص کنید.
- و. مهم‌ترین منابع گاز ایران در کدام استان قرار دارد. آن را سیاه کنید.

- ذوب آهن و تولید فولاد
- ماشین‌سازی و ابزار
- مجتمع پتروشیمی
- پسته
- چای
- گاز

آیا

ارزشیابی از نگاهی دیگر

اشاره

یکی از عوامل مهم در ارتقای کیفیت یادگیری دانش آموزان، ارزشیابی پیشرفت تحصیلی است. آموزگاران به تجربه دریافته‌اند، ارزشیابی کلاسی می‌تواند به بهبود یادگیری بینجامد و در کشف نقاط ضعف و قوت فعالیت‌های یاددهی - یادگیری به آنان کمک کند. این آموزگاران ارزشیابی را به موازات فرایند یاددهی - یادگیری به کار می‌گیرند و از نتایج آن، به صورت مستمر، برای بهبود فرایند یادگیری استفاده می‌کنند. برای این گروه از معلمان، آموزش و ارزشیابی دو جریان جدا از یکدیگر نیستند، بلکه دو جریان پیوسته‌اند که هر گاه یادگیری رخ دهد، ارزشیابی نیز در کنار آن حضور دارد.

دیدگاه نوین درباره ارزشیابی تحصیلی

ما نیازمند سیستم‌هایی از سنجش و ارزشیابی هستیم که:

۱. به هر دانش آموز با احترام نگاه کند.
۲. موهبت‌های طبیعی و انسانی او را بسیار بیشتر از آزمون‌های سنتی نشان دهد.

۳. بازخوردی مثبت و تکالیفی رشد دهنده به او ارائه کند.

۴. باور داشته باشد که هر دانش آموز قابلیت رشد و پیشرفت مداوم دارد. با مصوبه ۷۶۹ مورخ ۱۳۸۷/۴/۱۸ شورای عالی آموزش و پرورش، برنامه ارزشیابی توصیفی از سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ به طور رسمی جایگزین شیوه ارزشیابی سنتی شد که حدود ۸۰ سال بر ارزشیابی مدارس سایه افکنده بود. با این حال، مشاهده می‌شود بعضی از مسئولان، کارشناسان، مدیران، معلمان و به خصوص والدین گرامی، در اجرای موفقیت‌آمیز این شیوه ارزشیابی شک و تردید دارند. شاید این شک و تردید به علت ناآگاهی از خصوصیات و ویژگی‌های این برنامه باشد.

دغدغه‌هایی در جامعه وجود دارد که می‌گوید با اجرای ارزشیابی توصیفی، معلمان بی‌خیال می‌شوند، به تدریس اهمیت نمی‌دهند، در حالی که اگر با دقت به اصول و شیوه‌های ارزشیابی توصیفی بنگریم، متوجه می‌شویم با این ارزشیابی، نه تنها کیفیت تدریس معلمان پایین نمی‌آید، بلکه با جدیت و هدفمندتر هم دنبال می‌شود. در این شیوه، معلمان نه تنها فرایند تدریس را با کیفیت بهتری انجام می‌دهند، بلکه می‌کوشند با استفاده از شیوه‌ها و ابزارهای گوناگون، نقص‌های موجود در شیوه‌های تدریس را جبران کنند. همچنین، در این شیوه از ارزشیابی، مردودی نیز هست، ولی مردودی هدفمند و با دلایل مستند و با تصمیم جمعی، و این نکته بسیار جالب

ب. درس بنویسیم

● متن زیر را بخوان و غلط‌های املائی آن را پیدا کن.
اگر قرار بود تنها خودمان را در آقوش بگیریم، دست‌های ما را توری درست می‌کردند که فقط دست در دست خودمان بگذاریم. قلام رضا تختی، مظهر مهربانی و آزادگی، یکی از بزرگ‌ترین پهلوانان و ورزشکاران ایرانی است. او به ورزشکاران ایرانی آموخت که پهلوان بودن مهم‌تر از قهرمان شدن است. در حال حاضر، بیشتر کشورهای جهان - از جمله ایران - عضو سازمان ملل متحدند. کشور ما حمواره پیشتاز سلح و دوستی و همکاری با دیگر ملت‌ها بوده است.

روزی که این کودکان در تبریز امتحان می‌دادند، حیات و بام مدرسه لبریز از مردمی بود که به تماشای آنان آمده بودند، زیرا برای مردم باور کردنی نبود که کودکان کم‌شنوا هم بتوانند بخوانند و بنویسند و حرف بزنند.

پایه پنجم

الف. درس هدیه‌های آسمان

● تصویر پایین با کدام یک از درس‌های هدیه‌های آسمان ارتباط دارد؟

- الف. خورشید در چاه
- ب. درس یکتا
- ج. ما بت پرست بودیم...
- د. من بنده‌ی خداوندم

ب. درس علوم

● از بدن کدام جانور فسیل بهتری تشکیل می‌شود؟ دلیل انتخاب خود را بنویسید.

● نام قسمت‌های مختلف اهرم را روی شکل زیر نشان دهید:

در شماری بعد، آزمون انجام عملکرد در موقعیت‌های شبیه‌سازی شده را بررسی خواهیم کرد.